

Предраг Р. Живковић¹
Обрад Д. Самарџић²
Универзитет Црне Горе,
Филозофски факултет у Никшићу,
Студијски програм за социологију
Никшић (Црна Гора)

327(100)"20"
327::911.3(100)"20"
Оригинални научни рад
Примљен 09/02/2026
Прихваћен 11/03/2026
doi: [10.5937/socpreg60-64818](https://doi.org/10.5937/socpreg60-64818)

МИТОЛОГЕМЕ ГЕОПОЛИТИЧКИХ СУКОБА

Сажетак: Да бисмо отклонили дионизијско наративни немир или ти сумњу у епистемологију рада, казаћемо да ауторско саопштење које је садржано у овом вишеслојном дескриптору представља социолошко-филозофско, али и психоаналитичко тумачење регионалних сукоба, чија је митолошка страна успјела, не само политичким панацејама о спасу „демократског духа“ већ много сложеније, митологемским додирима да окупи „историјске актере“ и уједини их у рехабилитацији својих „геополитичких легата“. Овдје се препознаје утицај Карла Густава Јунга и Карла Керењија чија митологемска баштина ће нам помоћи у анализи савремених „геополитичких буђења“, феноменолошки би закључио Александар Дугин. Понекад је и она, да се позовемо на поменути горостасни двојац, важнија у опису геополитичких снага, односно друштвених бојишта, од било какве антиципиране и дневно информисане мирноће или, боље рећи, геополитичке нејасноће јер је у тој архетипској структури задржан онај „религијски дунт“ који се сматра властодршцем регионалних и глобалних сукоба. Кроз навођену хрестоматију регионалних сукоба са одређеним избором архетипских примјера, како на постсовјетском тако и на блискоисточном простору, настојаћемо да образложимо њихове архетипске и геополитичке предикторе.

Кључне ријечи: архетип, геополитика, митологеме, регионални сукоби, Блиски исток

УВОД

Темат који посвећујемо овом инаугурисаном зборничком приповједању настојаће да у што јаснијој социолошко-есхатолошкој анализи представи оне митологеме за које се сматра да претходе појави геополитичких сукоба. Ослоњени на пређашња истраживања, од којих су нека говорила о поменутих геополитичким митологемама, у овом осврту дотаћи ћемо се оних митолошких нарација којима су обојени не само

¹ predragz@ucg.ac.me; <https://orcid.org/0009-0003-6052-8368>

² obradamardzic@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6917-9449>

регионални сукоби већ и сукоби великих сила које потајно одговарају на проносирану молбу овог рукописа. Иако регионални сукоби, који бујају по планетарном геополитичком платну, захтијевају посебно засноване интердисциплинарне налазе, овдје ћемо тежити да што обухватније, као именовани наратори, опишемо позадину оних митологема које подстичу или у чије име се воде или су започети регионални конфликти. Нећемо инclinирати ка оним страницама које су добро знане социолошком архиву већ ка оним које су завјештане митологемским кенотафом или гореименованом, сепулкралном митологијом, али исто тако и сакралном географијом о којој смо писали у различитим истраживачким формама (Samardžić, Živković, 2023; Živković, Samardžić, 2023; Pilipović, 2007). Двадесети и двадесет први вијек обиљежили су они кенотафи који су наговјестили намјере оних народа који су тежили обнови или изградњи нових империјалних кула. Трансхуманистичко доба, како запажа Кристофер Кокер, наставља да потврђује отуђеност ратника која је започета пробојем технологије (Coker, 2010, str. 71). На први поглед, можда је и бесмислено писати о геополитичким митовима када се свијет налази у тој, кокеровски казано, десемантизацији рата (Coker, 2010, str. 71), односно употреби до сада непрепознатљиве технологије генетског инжењеринга која би сигурно подстакла омраженост на лицу једног познатог есејистичког кенотафа препознатог у лику Јулијуса Еволе (Evola, 2024). Стевица Карапанџин на извјестан начин подржава наш став када говори о регионалним крајолицима попут „Украјине, Газе, Нагорно-Карабаха“ и других, за чија разумијевања је потребно педантно ишчитавање геополитике, која, с друге стране, да би се разумјела, морају бити сагледана из „онтолошке и апокалиптичне димензије“ (Karapandžin, 2024, str. 15).

Иако смо на један начин одредили пут студије, ипак смо дужни да у овом брeвијару појаснимо значај мита за геополитику. Претпостављамо да ће наша почетна теза наићи на упитност, али од свега што тражимо од научне јавности јесте стрпљивост због каснијег повезивања тематских поглавља са предметом истраживања. Роберт Гревс ће апологетично узвикнути: „Великим делом грчки мит је религиозно-политичка историја“ (Graves, 2017, str. 15). Религиозно-политичка историја која и данас суди, али неким другим титанима. Почетна теза којом бисмо могли да опишемо политичке митове, посебно оне који егзистирају у геополитици, јесте архетипско позивање не само оних старозавјетних народа већ и многих који слиједе њихово завјештање на један *мит о йоновном рађању* (Jung, 2015; up.: Graves, 2017). Овај појам би могао, поред изворне *мејемјсихозе* или *сељења душе*, да се, према тумачењу К. Г. Јунга, разложи и у додатна четири препознатљива ракурса у којима је уочена егзистенција ове аналитике (позваћемо се на првотни извор Карла Густава Јунга и Карла Керeњија [2007]), која се касније сусрећу у оном феноменолошком *Олимпију* који је ословљен *архетипом* (више у: Jung, 2015, str. 119–123). Архетип на који се ми позивамо није стран савременим друштвима јер се, колико год да су отуђена у свијету технолошке митологије (up.: Galimberti, 2018) и због претходно поменуто кокеровске десемантизације рата, ипак сматрамо да и у таквом заробљеништву, постоји позивање на одређене религијске и митолошке наративе који им омогућавају већи степен утемељености. Семантизација рата, која се може сматрати богатијим митологемским наративом, повезана је и са оним херојским митом или, како га Александар Дугин описује као

борбу са временом (хроноклазам), гдје друштво рехабилитује мит о херојству и том ритуалистиком обезбјеђује своју посебност и вјечност (Dugin, 2010a, str. 141–142). Ове тезе ћемо касније подробније доказивати, посебно у оним структурама рада, које се тичу регионалних сукоба и њихових митолошких и религијских подстицаја.

Пол Кристал (Chrystal, 2020), као погодан тематски саговорник, у студији *Раи у грчкој митологији*, износи или гради сијасет симболичких значења које је грчка митологија успјела да изњедри. Ти ентитети су на један начин антиципирани и претходили појави неких савремених политичких идеологија. Друга страна митолошких наратива о којима говоримо уједно је описивала неке од урођених а касније и атавистички никада неодречених склоности људског рода које су се данас задржале од сфере психијатрије до популарне културе (Chrystal, 2020). Колико је мит значајан за једно друштво, Кристал потврђује кроз постојаност грчког мита који је кроз своју еволуцију прошао сва она доба одрастања до конституисања званичне историографије која је започета са Херодотом и Тукидидом (Chrystal, 2020, str. 2). Ако је грчки мит прошао све фазе своје еволуције, у једној фази је морао наићи и на само оспоравање о којем говори Пол Кристал. Наиме, ријеч је о самом преиспитивању мита који у основи није представљао, јунговски интерпретирано, *химну бојовима*, већ је представљао дескриптора друштвене стварности, који је временом задобио један алегоријски карактер (Chrystal, 2020, str. 6; Jung, 2015). Јасно је да је мит коришћен или позиван као инструмент или супститут историјске ономастике или ти предања (Chrystal, 2020). Оно што је значајније за ову структуру рада, свакако је питање сукоба, односно феномен рата или ти ратовања, који је инаугурисан кроз грчке митолошке наративе. Пол Кристал нас стога усмјерава на саму есенцијалност грчког мита који је у себи носио дух хостилности. То се најеклатантније одражава у теогонијским садржајима који нису, како запажа аутор, аутентични продукт њихове културе већ одраз једне *митолошке мейнмисихозе* која се преносила од сусједних култура (Chrystal, 2020, str. 21–22). Поменути хостилност грчке митологије, која се може ослонити и *културом раиша* која ће постати дио свакодневице грчких полиса, условљена је била, како запажа Пол Кристал, цивилизацијском инкомпатибилношћу која се неће лако растати са поменутиим епитафима и кенотафима сјећања на античку Грчку (Chrystal, 2020). Овдје ћемо само парафразирати Пола Кристала који указује на античко-историографске мемоаре који су саставни дио енциклопедијског синкретизма, односно античке културе ратовања. Главни актери који су обиљежили митолошка поглавља била су она божанства са којима је требало успоставити посебан детант јер и богови нису били равнодушни током ратних сусрета (Chrystal, 2020).

АНАЛИТИЧКИ ОКВИР У ПРОУЧАВАЊУ ГЕОПОЛИТИЧКИХ МИТОВА

Сматрамо да је култура рата у потпуности наслијеђена у савременом, постмодернистичком добу, само што су актери, од локалних божанстава до митских титана, супституисани неким новим актерима који на изглед секуларизовани начин одржавају везе са поменутиим наративима (Chrystal, 2024). Овдје не прекидамо сјећање на античку митологију већ настављамо анализу о стварању политичких митова у

геополитици. У овом реферату, као позиваног саговорника, наводимо Антониоса Нестораса (Nestoras, 2024). Несторас у једном акроничном називу *Припадности Заједнице*, појашњава отвореност ондашње грчке политичке културе, односно вехаментну дијалектику која се рађала у филипикама њихове политичке елите, као и саму идентичност Грчке са осталим државама које боје својим идентитетима балкански пејзаж, али, исто тако, стратешку позиционираност Грчке ка западним друштвима (Nestoras, 2024). Аутор у *кућку историјској памћења* подсећа на оне процесе који су започети током Другог свјетског рата до недавног економског краха који је обухватио све сфере друштва. Међутим, оно што аутора понајвише интригира у овој студији јесте генеалогичка везаност Грчке за Европу као и за Запад. Полазећи од неореалистичких ракурса, Несторас конституише историјску периодичност која се односила на дијалектички еквилибријум грчке политичке културе која се формирала током грађанског рата на интересним половима Запада и Совјетског Савеза (Nestoras, 2024). Наравно, ту је историјски сукоб са Турском (који је током придруживања ЕЗ волшебено пацификован) одиграо значајну улогу у формирању грчког етоса, односно дошло је до стварања једне колективне свијести која је била под западним утицајем, али исто тако и са интровертним ставом који је подстакао жељу да се буде дио западне цивилизације (Nestoras, 2024, стр. 7–8). Оно са чиме аутор није сагласан, и тиме одбацује могућне епистеме грчке интериоризације западног етоса, свакако је утилитарни ослонац на западне партнере и концепцију моћи која би из те афилијације проистекла током поменутог сукоба јер је Грчка показала велики степен толерантности па је сходно овом оповргавању утилитарне хипотезе, потребно тражити сасвим богатији обим заступања тезе о западној преваленцији на дух грчког друштва. Тај други корпус одговора који могу одговарати тој етосној еволуцији грчког друштва свакако је питање идентитета. У наведеној нисци оправдања коју наводи Антониос Несторас препознајемо и наше саучесништво, то јест оно које смо теоријски представили у брeвијару овог рукописа. Исти се односи на палимпсесте хеленске културе, односно традиције, сепулкралне митологије који су подстицали развој националног идентитета али, исто тако, та ревитализација прошлости може се посматрати кроз постколонијални ракурс Едварда Саида и касније подстицање „културног колонијализма“ од стране Европе, и перцепцији хеленистичког легата с циљем „стварања сопственог културног мита“ кроз процес наведене колонизације прошлости (Nestoras, 2024, стр. 10–11). Несторас интерпретира становишта оних аутора који на један начин доводе у питање формирање суверенистичког искорака грчког етоса. Овдје треба поменути да аутор у линијама анализе везаности Грчке за Европу и Запад уводи и постмодернистичке оквире јер је без њих немогуће протумачити и питања идентитета, али, прије свега, Несторас инсистира на једном синкретизму који је тешко опозвати у формирању каснијег грчког етоса. Геополитичке митове који се појављују као нарагивни легат грчког народа, Несторас посматра кроз конфронтацију три доминантне парадигме. Први од, како их аутор ословљава, „ривалских геополитичких митова“, везан је за „философску реакцију на либерално језгро просветитељства“, што је подразумевало очекивања подстицања независности од стране Русије, гдје се препознаје религијска нит илити парадигма, док се други и трећи ривалски геополитички мит односе на талас „романтичарског покрета у Грчкој и оживљавања Византијске империје“, односно,

исти ће бити опозвани потребом очувања „националне безбедности и територијалног интегритета“ који се везују усмјеравањем на западни афилијативни круг припадања (Nestoras, 2024, str. 17, 18). Несторас овим супротстављањем геополитичких митова који су претходили појави одређеног националног етоса Грчке, формира једну посебну епистемолошку грађу за разматрање *кријичке геополитике* (Nestoras, 2024). Нећемо се бавити теоријским инаугурисањем ове дисциплине већ ћемо се усмјерити на значај мита, али посебно политичког мита који се екстрахује из његове анализе. Политички мит из ауторове перцепције представља значајну компоненту којој је потребно посветити пажњу у тумачењу друштвених процеса (Nestoras, 2024). Стога се политички митови радо инволвирају и интериоризују у формама геополитичких митова. Геополитички митови, који су формиран од мноштва политичких митова, обично се везују, како наглашава Несторас за простор, зато што је овај вид политичке географије видљив на терену регионалних сукоба, од Блиског истока до простора Кавказа (више у: Nestoras, 2024, str. 21). Колико је то значајно за формирање грчког геополитичког етоса, како читамо из дјела Антониоса Нестораса, толико су политички, односно геополитички митови значајни и за многобројније националне ентитете који се везују за неки свети простор као прерађену сепулкралну митологему. То ћемо касније и потврдити на примјерима који инклинирају да се нађу на платну геополитичке оптике. Стога се овдје и формулише посебна димензија геополитике која се назива *аналитичка геополитика* (Nestoras, 2024). Аналитичка геополитика која се јавља као еквивалент аналитичке филозофије би поред апсорбовања митолошких палимпсеста трагала за њиховим семантичким оквиром и значајем који они имају за неке друштвене и политичке догађаје (Nestoras, 2024, str. 23–24). То је и преовладало у формирању конституитивног мита који се овдје разматра. Овај аналитички оквир је важан за проучавање геополитичких митова, односно његових микроструктура уобличених у политичким митовима, којима је фундаментални циљ да покажу своју утемељеност, али не у проучавању њиховог вриједносног отпора колико у проучавању њиховог холистичког легата, односно саопштења (Nestoras, 2024, str. 25–26). Оно што је важно истаћу у овом, како смо га и именовали, аналитичком оквиру проучавања геополитичких митологема свакако је значај одређених митолошких наратива који су важни за једно друштво, односно они значајно утичу на формирање политичких идентитета датог друштва (Nestoras, 2024). Несторас користи Грчку као студију случају у контексту приказивања употребе митова и констатује и валоризује налазе еминентних антрополога о значају мита за једну друштвену заједницу. Иако смо то у претходним тумачењима навели, мит се органски везује за живот једне политичке заједнице. Као и политички, и религијски и геополитички митови се користе с циљем интегративно-инструменталистичког фактора, уколико су они индоктринисани од стране политичких елита једног друштва, што је за нас и детерминаторни циљ овог рада. Несторас наводи индоктринацију нацистичког митологема (Nestoras, 2024, str. 53). Таква искуства нас и доводе до јасније слике о политичком миту који за аутора садржи ентитете „драмског набоја, хероизма и смисаоног усмеравања датог друштва“, чиме се обликује и геополитички дух политичке заједнице (Nestoras, 2024, str. 54). Може се рећи да је ријеч о једном маниру индоктринације заједнице изабраним насловима политичких и религијских митологема. Међутим, оно што политички

митови пружају у свом социјалном корпусу, свакако је једна функција која је веома значајна у студијама безбједности, али и међународних односа, а то је *онтолошка сигурносћ* која се може сматрати глорификованом потребом савремених друштава (Nestoras, 2024, стр. 56; up.: Proroković, 2018).

ДОКТРИНА СПАСА

Видјели смо колики је значај политичких митова за савремену геополитику и како она треба да приступа њиховој еволуцији. У наредним редовима ћемо наводити парадигме регионалних сукоба, односно политичких и религијских наратива и митова који су везани за дато друштво (Havel, 2013). Како смо у антиципираном сажетку рада и навели, велике силе се константно воде политичким митовима, једноставно, култивишу их како би се интериоризовали као вриједносни обрасци у њиховом друштву. Почевши од Сједињених Држава, чије политичке елите култивишу наративе хришћанских циониста (Јевтић, 2013; Dugin, 2008b), до евроазијских сила које рехабилитују сакралне наративе, по чему издавајају своју посебност, односно саму посебност православља које је сачувало и пренијело на Русију завјетне митологеме (Andrić & Radojević, 2024, стр. 18–21). Прије описа кавкаског подручја, које као да носи бреме *Прометеејевих рана* (Hesiod, 2000, стр. 78), овдје ћемо екстраховати један актуални регионални сукоб који је заправо дисперзивнији и звучнији у односу на првобитно детерминисану географску ширину. Један такав религијско-политички легат садржан је у односу хришћанских циониста и државе Израел. Опстајући у митологемама своје изабраности и изабраности сакрално географског тла, Јевреји успјевају да одрже, и уједно потврђују, како сакралну тако и идеолошку предметност овог зборничког сагледавања. Мирољуб Јевтић митологемски описује и доказује наше тезе о изабраности и повезаности протестантских деноминација у САД, чији религијско-политички легати су постали саставни дио државно-есхатолошке мисије Америке. То је видљиво, према детаљном увиду Мирољуба Јевтића, од првих важних феноменолошких светковина Сједињених Држава до једног наследног усвајања тог обрасца који се задржао до данас, као једној култувишућој изабраности америчког друштва. Оно што ће представљати и усмјерење ка завршним фрагментима овог рада свакако је однос хришћанства и ционизма, као и поимања хришћанског ционизма. Видјећемо код именованог саговорника како се поистовјећују хришћанство и ционизам, односно који митолошки или наратолошки медијум обезбјеђује детант њиховим митологемама. Узимајући религију као основу овог детанта, аутор појашњава историјат као и ракурсе „фундаменталистичке интерпретације хришћанства“, који настаје као опозит у времену антиномије утицаја Дарвиновог учења (Јевтић, 2013, стр. 465). Прерастајући у друштвени отпор, како каже Мирољуб Јевтић, фундаменталистички манифест је пласирао пет непобитних канона за сваког ревносног присталицу хришћанства, од чега ће пети канон постати основа хришћанског ционизма, а он упућује:

„да ће Исус опет сигурно доћи на земљу. Целокупна хришћанска популација верује у овај фундамент. Али ови које називамо хришћанским ционистима су фундаменталисти који сматрају да тај долазак може да буде остварен само ако се

претходно Јевреји врате у Палестину [...] Поред овог основа хришћанског ционизма, постоји још један а то је веровање да је судбина САД повезана са подршком Израелу“ (Јевтић, 2013, стр. 466).

Овај религијски наратив постаће и фундамент који је добрознан у спољној политици Сједињених Држава (Јевтић, 2013; Mearsheimer & Walt, 2007). Ово ће, записаће проф. Јевтић, постати и препознатљив етос државништва у оквирима америчке политике. Међутим, колико је хришћански ционизам значајан и колико је апологетично истакнут од стране америчке политичке елите, говоре активности ове суперсиле према проносирању Израела и његових интереса на Блиском истоку. С друге стране, јеврејски народ је у обавези да се придржава оних канона који:

„су прописани јеврејским верским правом халахом. Халаха подразумева да Јевреји морају да приносе жртву, а жртва се може принети само у Јерусалимском храму, који је срушен 70-те године после Христа. Јевреји су после устанка 132–135. протерани из Палестине. Од тада па до данас, нема храма и они немају где да принесу жртву, значи да не могу у потпуности да изврше обавезе које им намеће халаха. Због тога су се, живећи у дијаспори, годинама припремали за повратак у Јерусалим да би поново подигли храм. У међувремену, муслимани су освојили Јерусалим и на месту где је био јерусалимски храм изградили две џамије: Ал Аксу и Куполу на стени. Те две џамије су подигнуте у част Мухамедовог узлета на небо на крилатом коњу Бураку, и то је треће свето место ислама после Меке и Медине“ (Јевтић, 2013, стр. 467).

На основу издвојених цитата, може се закључити везаност хришћанског и ционистичког покрета, како истиче проф. Јевтић, као и инклинирање ка остварењу двије различите есхатолошке мисије (Јевтић, 2013, стр. 468). Вријеме писања овог рада затиче експанзивни блискоисточни сукоб који је обухватио не само територију на коју полажу право Јевреји и Палестинци већ и оне територије и државе од којих су неке још од раније у конфликтном расположењу са Израелом, али исто хостилно расположење је пренијето у недавном конфликту са Ираном који, по свему судећи, није окончан. Не редукујући геоекономски приступ блискоистичним сукобима који је обиљежио двадесети вијек, ипак сматрамо да су поменуте митологеме одиграле значајну улогу у покретању и суочавању блискоисточних цивилизацијских титана. Припремајући се за наредно феноменолошко информисање, пажњу ћемо посветити и тој митолошкој вези хришћанских циониста и ционизма који је касније захватио и спољну политику САД. Познато је каква је снага лобистичких покрета који утичу на предсједничке кандидате у Сједињеним Државама, посебно оних група које проносирају религиозне вредноте, што је био случај још од времена формирања *Моралне већине* која је знатно утицала на америчке државнике, посебно у времену републиканаца, како саопштава Мирољуб Јевтић (Јевтић, 2013, стр. 474). Међутим, и овдје је видљива једна контрадикторност која се огледа кроз митологемске протекторате хришћанских циониста јер, ако се узму у обзир крајње есхатолошке пагинације на које се застало током молитвеног ишчитавања светих списа, јасно је да иста користе ционистичко питање као потенцијалну жртву за остварење свог хришћанског фундамента (Јевтић, 2013, стр. 477). Колико за Јевреје толико и за арапски свијет, свети списи и политички

митови представљају изворишта најоданије етосне метаније (цр.: Havel, 2013). Полажући право на евоцирање своје присутности у бојним промислима, оба старозавјетна народа подједнако се воде митологемама о својој изабраности и поновном рођењу. Имајући у виду само декларативну подршку и декларативно јединство арапског свијета који опстаје кроз интересне струје и коалиције, од којих се издваја недавни преврат у Сирији, уз снажну идеолошку, дипломатску и војну подршку Сједињених Држава, Израел деценијама успијева да наметне своје геостратешке интересе (Mearsheimer & Walt, 2007). Последњи сукоби са Ираном, који су на обје стране проглашени не само као војни већ и као религијско митолошки сукоби, умногоме потврђују тезе да се ни савремени технолошки свијет није одрекао свог херојског доба и својих херојских митова (Dugin, 2010a). Политиколошко-религијски реферат Мирољуба Јевтића смирује убрзаност закључка да је само геостратешка добит доминантан фактор у овом геополитичком опажају.

Утицај интересних друштвених група које дјелују у Сједињеним Државама, а које смо малочас у формату религиозних група поменули, долази кроз потврдне редове Џона Миршајмера и Стивена Волта (Mearsheimer & Walt, 2007). Говорећи о оним тематима који су се некада конспиролошки перципирани, ови аутори, како је и именован њихов рукопис, анализирају структуру израелског лобија. Оно што уочавају Миршајмер и Волт јесте поредак пожртвованости америчких државника када је реч о израелском питању и она константа због које смо и с намјером оставили недоречено ишчекивање новог сукоба са Ираном (Mearsheimer & Walt, 2007). Очигледна аналитичка идиосинкразија која је видљива код ових теоретичара када тумаче однос Америке и Израела, с разлогом поставља питање да ли је такав геополитички протекторат потребан Сједињеним Државама (Mearsheimer & Walt, 2007). Иако се одговор проналази у наслову њихове студије, примјери које наводе описују стварање посебног идеолошког прихватања израелских интереса и у већини случајева негирања потреба других блискоисточних држава (Mearsheimer & Walt, 2007). Недавно бомбардовање Дохе доказало је став да привидно америчко партнерство није јемац детанта са арапским свијетом уколико се наруше интереси Израела. То је видљиво јер се, како и описују аутори ове студије, сви они који се усуде да помену могућност и снагу лобија обично прогласе и стигматизују за антисемитизам, што Сједињеним Државама, одлучни су Миршајмер и Волт у критичким записима, ствара не више стратешку предност, како је то изгледало у појединим историјским догађајима, већ стратешку инертност да се усмјере на друге блискоисточне изазове (Mearsheimer & Walt, 2007, стр. 15). Комплементарна подршка коју Америка пружа Израелу, често је резултирала укидањем било какве могућности успостављања детанта са арапским свијетом, посебно у домену борбе против тероризма (који је био могућ кроз пацификавање Друге интифаде) и често је исти био денунциран због снажног лобија на америчку администрацију (Mearsheimer & Walt, 2007, стр. 204). У сагласју са Миршајмером и Волтом, којима сигурно претходи студија о *Израелском нуклеарном програму и сјољној политици Сједињених Држава*, која је ословљена добрознаном митологемом *Самсонове оције или доктрине*, Сејмура Херша (Hersh, 1991), можемо закључити овај блискоисточни извод као странично теолошки низ којем је тешко предвидјети мировну пагинацију.

Блискоисточни и регионални сукоби, који се одвијају на тлу Африке, Европе, оправдавају, како то истиче Дарја Дугина, своју есхатолошку позваност, ако не и ону античку, у којој су још важила начела унутрашњег и спољашњег рата, у зависности како се тај други перципирао (Dugina, 2023, str. 13, 15). Заједничко им је то да су одавно своју аутентичност пренијели на спољашње актере тако да је тешко потиснути менторство новог *милијаристичког Олимпиа*. Још једном се позивамо на Дарју Дугину која пише да је рат Русије заправо рат са *Кибелиним лојосом*, односно „рат против либерализма и западњаштва“ (Dugina, 2023, str. 17). Чини се да је сукоб са *Кибелиним лојосом*, односно с наметањем неких нових вриједности које нарушавају опстанак историјски конституисаних и познатих заједница, као и њихових конзервативних митологема с либерализмом, посебно православних заједница које су изложене утицају ове идеологије, односно са оним шта се подразумева под либералним заступништвом, једно од потенцијалних објашњења и регионалних сукоба, које условно тако називамо, и на постсовјетском простору. Инаугуришући себе као једног од водећих геополитичара, Александар Дугин ће још раније у оквиру тумачења *Средњоазијске империје*, појаснити и значај јерменског питања које је веома важно у тој релацији Москве и Техерана (Dugin, 2004):

„аријевски народ, јафетске природе и сродности са индоевропским народима, посебно азијским – тј. са Иранцима и Курдима. Са друге стране, Јермени су хришћански народ и њихова монофизитска традиција се уклапа управо у општу настројеност Источне Цркве (мада је православље сматра за јеретичку струју), а такође су јако свесни геополитичке везе са Русијом. Јермени насељавају земље од изузетног стратешког значаја пошто кроз Јерменију и Арцах води пут из Турске у Азербејџан и даље у Средњу Азију. Јереван аутоматски постаје изузетно важна стратешка карика на осовини Москва–Техеран која додатно учвршћује Русију са Ираном и одсеца Турску од унутарконтиненталних простора. У случају могућег преусмеравања Бакуа са Анкаре на Техеран у оквиру општег пројекта Москва–Техеран брзо ће се решити и карабахско питање, пошто ће све четири стране бити животно заинтересоване за хитно успостављање стабилности у тако важном стратешком региону“ (Dugin, 2004, str. 213–214).

Не треба посебно анализирати подручје Украјине и указати на историјски и есхатолошки извор једног народа у којем је завладао горепоменути *Кибелин лојос*, односно наметнута подјела која је довела до крвавог сукоба већински православно оријентисаног народа. Западни стратези сматрају да „територије Крима, Донбаса, Придњестровља, Нагорно-Карабаха, Јужне Осетије и Абхазије“, према мишљењу Стевице Карапанџина, носе статус санитарног кордона чију улогу не морамо додатно појашњавати (Karapandžin, 2024, str. 21–22).

*

Закључни осврт овог есеја, којим смо настојали да издвојимо само митологемске наративе, иако би ово са становишта Нестораса било пожељно диференцирати, ипак, наш став који је пратио начела и сугестије овог аутора у проучавању критичке и аналитичке стране геополитичких и политичких митова, односно њихово интериоризовање за садашња друштва и државе, ишао је много даље јер смо код других

мислилаца који су се бавили овом темом пронашли суживот заједница са митологемским легатима која су служила (и даље служе) као парадигме које оправдавају везаност народа за сакралност тла. Оно што им је заједничко, иако су по временској и просторној генеалогiji удаљени, јесте да своје познанство ипак стичу у једној врсти *мејемјсихозе митологемске душе* која се оваплотила у митовима *јоновној рођења* и *херојском митју*, који су својствени свим народима који се позивају на есхатолошку и историјску утемељеност. И на крају, не редукујући геоекономска и геостратешка оправдања блискоисточних и постсовјетских региона, закључићемо да ће регионални сукоби егзистирати док год постоји зебња о губитку есхатолошког митологема.

Predrag R. Živković¹
Obrad D. Samardžić²
University of Montenegro,
Faculty of Philosophy in Nikšić,
Study Program for Sociology
Nikšić (Montenegro)

THE MYTHOLOGEMS OF GEOPOLITICAL CONFLICTS

(Translation *In Extenso*)

Abstract: To dispel the Dionysian narrative unease or the doubt about the epistemology of the paper, we will say that the authors' statement contained in this multi-layered descriptor represents not only a sociological and philosophical but also a psychoanalytical interpretation of regional conflicts, whose mythological aspect has succeeded in gathering "the historical actors" and uniting them in the rehabilitation of their "geopolitical legacies" not only with political panaceas for the salvation of "democratic spirit" but, much more complex, with mythologem-like encounters. Here, we can recognize the influence of Carl Gustav Jung and Karl Kerényi, whose mythological heritage will help us analyse the contemporary "geopolitical awakenings", as Aleksandr Dugin would phenomenologically conclude. Referring to the aforementioned towering duo, sometimes "the sepulchral mythologem" is more important in the description of geopolitical forces, i.e., social battlefields, than any anticipated and daily informed calmness or, rather, geopolitical ambiguity because "the religious revolt", which is considered the ruler of both regional and global conflicts, is kept in that archetypal structure. Through a chrestomathy of regional conflicts with a selection of archetypal examples of both the post-Soviet and Middle Eastern regions, we will try to explain their archetypal and geopolitical predictors.

Keywords: archetype, geopolitics, mythologems, regional conflicts, Middle East.

INTRODUCTION

The thematical paper we dedicate to this inaugurated anthology of narratives will strive to present, in the clearest possible sociological-eschatological analysis, those mythologems that are considered to precede the emergence of Philosophy geopolitical conflicts. Relying on the former research, some of which spoke about the aforementioned geopolitical mythologems, in this review we will address those mythological narrations which coloured not

¹ predragz@ucg.ac.me; <https://orcid.org/0009-0003-6052-8368>

² obradsamardzic@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0001-6917-9449>

only regional conflicts, but also conflicts between great powers which secretly respond to the pronounced request of this text. Although regional conflicts overflowing the planetary geopolitical landscape demand specially based interdisciplinary findings, here we, as the appointed narrators, will strive to describe the background of those mythologems which inspire or in the name of which regional conflicts started and are ongoing. We will not incline towards those pages that are well known to the sociological archives, but to those pages bequeathed by the mythologemic cenotaph or the above-mentioned sepulchral mythology, but also by sacral geography we have written about in different research forms as well (Samardžić, Živković, 2023; Živković, Samardžić, 2023; Pilipović, 2007). The 29th and the 21st centuries are marked by the cenotaphs indicating the intentions of those nations that stived towards the recovery or construction of new imperial towers. The transhumanist age, as observed by Christopher Coker, continues to confirm the alienation of warriors which started with the breakthrough of technology (Coker, 2010, str. 71). At first glance, it is perhaps even absurd to write about geopolitical myths when the world is in such, as Coker would call it, dessemanticization of war (Coker, 2010, p. 71), i.e., the use of the so-far unknown genetic engineering technology that would certainly entice resentment on the face of a well-known essayist cenotaph recognized in the figure of Julius Evola (Evola, 2024). Stevica Karapandžin in a certain manner supports our viewpoint when speaking about regional landscapes such as “Ukraine, Gaza, Nagorno-Karabakh” and others, the understanding of which entails pedantic reading of geopolitics and which, on the other hand, in order to be understood, must be perceived from the “ontological and apocalyptic dimension” (Karapandžin, 2024, str. 15).

Although we have determined the direction of our study, in this breviary we still need to clarify the importance of the myth for geopolitics. We assume that our initial thesis will be questioned, but we only ask the scientific public to be patient because of the subsequent connection of thematic segments with the research subject. Robert Graves will apologetically exclaim in order to indicate that “the Greek myth is largely religious-political history” (Graves, 2017, p. 15). We will say, religious-political history that is still a judge nowadays, but to some other Titans. The starting thesis with which we might describe political myths, particularly those existing in geopolitics, is an archetypal citation not only of those Old Testament nations, but also many of those following their legacy, of one myth, i.e. the *rebirth myth* (Jung, 2015; cf. Graves, 2017). According to C. G. Jung’s interpretation, this concept might, apart from its original *metempsychosis* or *transmigration of the soul*, be divided into four distinct perspectives in which the presence of this analytics has been observed (we will cite the original source, Carl Gustav Jung and Carl Kerényi (2007)), which are subsequently encountered in the phenomenological *Olympus* marked as an *archetype* (for more details, see: Jung, 2015, pp. 119-123). The archetype we are citing is not foreign to modern societies because, no matter how alienated they are in the world of technological mythology (cf. Galimberti, 2018) and due to the aforementioned Coker-style dessemanticization of war, we still believe that even in such imprisonment there is a reference to certain religious and mythological narratives which ensure them a higher degree of foundation. War semanticization, which can be considered a richer mythologemic narrative, is also related to the heroic myth or, as described by Aleksandr Dugin, the fight against time (chronoclasm), where society rehabilitates the myth of heroism and with such ritualism ensures its uniqueness and

eternity (Dugin, 2010a, pp. 141-142). These theses will be thoroughly proved subsequently, particularly in those segments of the paper referring to regional conflicts, as well as their mythological and religious incentives.

Paul Chrystal (Chrystal, 2020), as an adequate thematical interlocutor, in his study entitled *War in Greek Mythology*, presents or builds a multitude of symbolical meanings which Greek mythology managed to generate. These entities, in a way, anticipated and preceded the emergence of some modern political ideologies. The other side of the mythological narratives we speak about at the same time described some of the innate and later atavistic, never-relinquished tendencies of the human race that have persisted to date, from the sphere of psychiatry to popular culture (Chrystal, 2020). How important the myth is to a society is proved by Chrystal through the persistence of the Greek myth which through its evolution underwent all those stages of growing to the establishment of official historiography that began with Herodotus and Thucydides (Chrystal, 2020, p. 2). If the Greek myth underwent all stages of its evolution, in one stage it had to encounter being brought into question as described by Paul Chrystal. Namely, it is the very re-examination of the myth which essentially did not represent, in Jungian interpretation, *a hymn to gods*, but a descriptor of the social reality that, with the passage of time, assumed an allegorical character (Chrystal, 2020, p. 6; Jung, 2015). It is clear that the myth was used or cited as an instrument or substitute of historical onomastics, i.e., tradition (Chrystal, 2020). What is more important for this structure of the paper is definitely the question of conflicts, i.e., the phenomenon of war and/or warfare, which was inaugurated through Greek mythological narratives. Thus, Paul Chrystal directs us towards the very essence of the Greek myth which carried the spirit of hostility in itself. It is most pronouncedly reflected in theogonic contents which are not, as the author notes, an authentic product of their culture but a reflection of a mythological metempsychosis transmitted from neighbouring cultures (Chrystal, 2020, pp. 21-22). The above-mentioned hostility of Greek mythology, which may also be labelled as *war culture* that will become part of the everyday life of Greek *poleis*, was caused, as observed by Paul Chrystal, by civilizational incompatibility that will not easily leave the aforementioned epitaphs and cenotaphs of the memory of Ancient Greece (Chrystal, 2020). Here, we will only remember and paraphrase Paul Chrystal, who points to ancient-historiographic memoirs as integral part of encyclopaedia syncretism, i.e., ancient war culture. The main actors marking the mythological chapters were those deities with which it was necessary to establish a specific *détente* because not even gods remained indifferent during war encounters (Chrystal, 2020).

THE ANALYTICAL FRAMEWORK IN THE STUDY OF GEOPOLITICAL MYTHS

We believe that war culture has been fully inherited in today's post-modernist era, but that actors, from local deities to mythical Titans, have been substituted by some new actors that, in a seemingly secularized manner, maintain ties with the aforementioned narratives (Chrystal, 2024). Here, we do not disrupt the memory of ancient mythology, but continue the analysis of the creation of political myths in geopolitics. In this text we will cite Antonios Nestoras as an adequate interlocutor (Nestoras, 2024). In his book with the

acronical title *Belonging to the West*, Nestoras explains the openness of Greek political culture of the time, i.e., the vehement dialectic that was born in the philippics of the Greek political elite, as well as the very identity of Greece with other states that colour the Balkan landscape with their identities, but also, the strategic positioning of Greece towards Western societies (Nestoras, 2024). In the corner of historical memory, the author reminds us of those processes which began during the Second World War until the recent economic collapse which permeated all spheres of society. However, what intrigues this author most in his study is the genealogy of the attachment of Greece to Europe, as well as the West itself. Starting from neorealist perspectives, Nestoras constitutes historical period timeline which referred to the dialectical equilibrium of Greek political culture that was formed in the interest poles of the West and the Soviet Union during the civil war (Nestoras, 2024). Of course, the historical conflict with Turkey (which was mysteriously pacified during the accession to the EC) played a significant role in the formation of the Greek ethos, i.e., collective consciousness was formed that was under the Western influence, but also an introvert attitude which inspired the desire to be part of the Western civilization (Nestoras, 2024, pp. 7-8). What this author disagrees with and, thus, denies the possibility of a potential episteme of Greek interiorization of the Western ethos is certainly the utilitarian reliance on Western partners and the concept of power that would derive from such affiliation during the aforementioned conflict. Namely, Greece showed a high degree of tolerance and, in line with this denial of the utilitarian hypothesis, it is necessary to search for a much richer scope of advocating the thesis of Western prevalence in the Greek society's spirit. This other corpus of answers which may suit that ethos revolution of Greek society is definitely the question of identity. In the aforementioned series of justifications listed by Antonios Nestoras we can also recognize our complicity, that is, what we have theoretically presented in the breviary of this manuscript. This refers to the palimpsests of Hellenic culture and/or tradition of sepulchral mythology which encouraged the development of national identity but, on the other hand, such revitalization of the past may also be seen through the post-colonial perspective of Edward Said and further encouragement of "cultural colonialism" by Europe and the perception of Hellenistic legacy with the aim of "creating own cultural myth" through the process of this colonization of the past (Nestoras, 2024, pp. 10-11). Nestoras interprets the views of those authors who, in a way, bring into question the formation of the sovereigntist step of the Greek ethos. Here, it is necessary to note that the author, in the lines of analyzing the attachment of Greece to Europe and the West, also introduces postmodernist frameworks because without them it is impossible to interpret the questions of identity; however, Nestoras primarily insists on a syncretism that is difficult to renounce in the formation of the further Greek ethos. Geopolitical myths emerging as a narrative legacy of the Greek people are seen by Nestoras through a confrontation of three dominant paradigms. The first of these, as the author calls them, "rival geopolitical myths" refers to the "philosophical reaction to the liberal core of the Enlightenment", which implied the expectations of encouraging independence by Russia, where a religious myth and/or paradigm is recognized, while the second and the third rival myths refer to the wave of "the romantic movement in Greece and the revival of the Byzantine Empire", i.e., they will be renounced by the need for the preservation "of national security and territorial integrity" associated with directing towards the Western affiliative circle of belonging

(Nestoras, 2024, p. 17, 18). By confronting these geopolitical myths that preceded the emergence of a certain national ethos of Greece, Nestoras forms a special epistemological material for considering *critical geopolitics* (Nestoras, 2024). We will not deal with the theoretical inauguration of this discipline, but instead, we will focus on the importance of the myth, in particular the political myth which is extracted from his analysis. The political myth from this author's perception is an important component that should be given attention in the interpretation of social processes (Nestoras, 2024). That is why political myths are readily involved and interiorized in the forms of geopolitical myths. Geopolitical myths which, as we can see, have been formed from a multitude of political myths, are usually related, according to Nestoras, to the space, because this form of political geography is visible in the area of regional conflicts, from the Middle East to the Caucasus (for more details, see: Nestoras, 2024, p. 21). Just as this is relevant for the formation of Greek geopolitical ethos, as we can see in the work of Antonios Nestoras, political and/or geopolitical myths are also relevant for numerous national entities which are connected with a sacred area as a modified sepulchral mythologem. We will support it in the text below with the examples inclining to find their place on the canvas of geopolitical optics. That is why here a special dimension is formulated, if geopolitics referred to as *analytical geopolitics* (Nestoras, 2024). Analytical geopolitics emerging as an equivalent of analytical philosophy would, in addition to absorbing mythological palimpsests, also seek their semantic framework and importance they have for certain social and political events (Nestoras, 2024, pp. 23-24). This actually prevailed in the formation of the constitutive myth discussed here. This analytical framework is relevant for the study of geopolitical myths, i.e., its microstructures shaped in political myths, whose fundamental goal is to show their foundation not so much in the study of their value resistance as in the study of their holistic legacy, i.e., announcement (Nestoras, 2024, pp. 25-26). What is important to emphasize in this, as we have called it, analytical framework of studying geopolitical mythologems, is definitely the importance of certain mythological narratives important for a society, i.e., those that significantly influence the formation of political identities of a given society (Nestoras, 2024). Nestoras uses Greece as a case study in the context of presenting the use of myths and, at the same time, he states and valorizes the findings of eminent anthropologists about the importance of the myth for a social community. Although we have already mentioned it in previous interpretations, the myth is organically related to the life of a political community. Political, as well as religious and geopolitical myths are equally used for the purpose of the integrative-instrumentalist factor if they are indoctrinated by political elites of a society, which is for us the determination aim of this paper as well. Nestoras mentions indoctrination of the Nazi mythologem (Nestoras, 2024, p. 53). Such experiences actually bring us a clearer picture of the political myth which, according to this author, contains the entities of "dramatic charge, heroism and meaningful direction of a given society", thus shaping the geopolitical spirit of a political community (Nestoras, 2024, p. 54). It can be said that this is a manner of indoctrinating a community with the selected names of political and religious mythologems. However, what political myths offer in their social corpus, as we have seen, is definitely a function that is quite important in the studies of security, as well as of international relations, and that is *ontological certainty* that can be considered a glorified need of contemporary societies (Nestoras, 2024, p. 56; cf. Proroković, 2018).

DOCTRINE OF SALVATION

We have seen the extent of the importance of political myths for modern geopolitics and how it should approach the evolution of those myths. In the following texts we will list the paradigms of regional conflicts, i.e., those political and religious narratives and myths related to a given society (Havel, 2013). As we have stated in the anticipated abstract of this paper, great powers are constantly guided by political myths, simply cultivating them for the purpose of their interiorization as value patterns in their respective societies. Starting from the United States, whose political elites cultivate narratives of Christian Zionists (Jevtić, 2013; Dugin, 2008b) to Eurasian powers which rehabilitate sacral narratives, thus distinguishing their uniqueness, i.e., the uniqueness of Orthodoxy that preserved and transferred covenant mythologems into Russia (Andrić, Radojević, 2024, pp. 18-21). Before the description of the Caucasian region which seems to carry the burden of *Prometheus' wounds* (Hesiod, 2000, p. 78), we will first mention an ongoing regional conflict which is actually more dispersive and relevant as compared to the originally defined geographic latitude. Such religious-political legacy is contained in the relationship between Christian Zionists and the State of Israel. Surviving in the mythologems of their chosenness and the chosenness of their sacral and geographic area, the Jews have managed to maintain and at the same time support both the sacral and the ideological subjectivity of this collective perception. Miroljub Jevtić mythologically describes and proves our theses about the chosenness and connectedness of protestant denominations in the USA, whose religious-political legacies have become integral part of the US state-eschatological mission. In line with Miroljub Jevtić's detailed insight, it is evident from the first important phenomenological celebrations of the United States to the hereditary adoption of that pattern which has remained to date, as the cultivating chosenness of American society. What will constitute the direction towards the final segments of this paper is definitely the relationship between Christianity and Zionism, as well as this understanding of Christian Zionism. We will see in the works of the listed authors how Christianity and Zionism are identified and what caused it, i.e., which mythological or narratological medium provides a detente to their mythologems. Taking religion as the basis of this détente, the author clarifies the history, as well as perspectives, of the "fundamentalist interpretation of Christianity" which emerged as an opposite in the period of the antinomy of the influence of Darwin's teaching (Jevtić, 2013, p. 465). Growing into social resistance, as stated by Miroljub Jevtić, the fundamentalist manifest has placed five indisputable canons for each devout follower of Christianity, the fifth of which will become the basis of Christian Zionism, as follows:

"Jesus will certainly come to the Earth again. The entire Christian population believes in this foundation. But those we call Christian Zionists are fundamentalists who believe that Christ's arrival can be accomplished only if Jews return to Palestine [...] In addition to this foundation of Christian Zionism, there is yet another – the belief that the US destiny is related to its support to Israel". (Jevtić, 2013, p. 466)

This religious narrative will also become the foundation that is well-known in the foreign policy of the United States of America (Jevtić, 2013; Mearsheimer, Walt, 2007). As Professor Jevtić writes, this will become the recognizable ethos of statesmanship within

the frameworks of the US politics. However, how important Christian Zionism is and how apologetically it is emphasized by the US political elite is proved by the activities of this super power towards pronouncing Israel and its interests in the Middle East. On the other hand, Jews are obliged to observe the canons:

“which are prescribed by Jewish religious law, or *halaha*. *Halaha* implies that Jews must make an offering, and it can be done solely in the Temple of Jerusalem, which was destroyed in 70 AD. After the rebellion in 132–135, Jews were exiled from Palestine. Ever since then, there has been no temple and they have nowhere to make an offering, which means that they cannot fully perform duties imposed by *halaha*. That is why, living in diaspora, they have for years prepared to return to Jerusalem in order to rebuild the temple. In the meantime, Muslims conquered Jerusalem and built two mosques in the place of the Temple of Jerusalem: Al-Aqsa and the Dome of the Rock. These mosques were raised in honour of Mohammed’s rise to the heaven on the winged horse Buraq, and that is the third holy place of Islam, after Mecca and Medina.” (Jevtić, 2013, p. 467)

According to the selected quotes, it may be concluded that Christian and Zionist movements are connected, as stated by Professor Jevtić, as well as that there is an inclination towards the accomplishment of, it must be emphasized, two different eschatological missions (Jevtić, 2013, p. 468). The time when this paper was written witnessed an expansive Middle East conflict which covered not only the territory claimed by the Jews and the Palestinians, but also the territories and states which have been conflict-inclined towards Israel, whereas the conflict disposition was also manifested in the recent conflict with Iran which has, in all likelihood, not been ended. Without reducing the geoeconomic approach to the Middle East conflicts that marked the 20th century, we still believe that the aforementioned mythologems played a significant role in the initiation and confrontation of Middle East civilizational Titans. Preparing for further phenomenological information, we will also dedicate attention to that mythological connection of Christian Zionists and Zionism which subsequently spread in the US foreign policy as well. The power of the lobbyist movements influencing presidential candidates in the USA is well known, especially of those groups that pronounce religious values, as was the case ever since the time of the formation of the *Moral Majority* which substantially influenced American statesmen, particularly during the Republican mandates, according to Miroljub Jevtić (Jevtić, 2013, p. 474). However, here it is also possible to observe a contradiction reflected through mythologemic protectorates of Christian Zionists because, taking into account the final eschatological paginations on which the prayerful reading of the holy scriptures stopped, it is clear that they use the Zionist question as a potential sacrifice for the fulfilment of this Christian foundation (Jevtić, 2013, p. 477). Both to the Jews and to the Arab world, holy scriptures and political myths constitute the sources of the most loyal ethos prayer (cf. Havel, 2013). Claiming the right to evoke their presence in God’s providences, both Old Testament peoples are equally guided by mythologems about their chosenness and rebirth. Having in mind just the declarative support and the declarative unity of the Arab world, which persists through interest factions and coalitions, among which the recent coup in Syria stands out, with strong ideological, diplomatic and military support of the USA, Israel has for decades managed to impose its geostrategic interests (Mearsheimer, Walt, 2007). The latest conflicts with Iran, which

were declared as not only military, but also religious and mythological conflicts by both sides, largely confirm the theses that the modern technological world has not renounced its heroic times and its heroic myths (Dugin, 2010a). Miroljub Jevtić's political-religious work prevents jumping to conclusions that only geostrategic gain is a dominant factor in this geopolitical observation.

The influence of interest social groups acting in the USA and just mentioned in the form of religious groups, is acknowledged by John Mearsheimer and Stephen Walt (Mearsheimer & Walt, 2007). Speaking of the topics which used to be conspiratorially perceived, these authors, in line with the title of their book, analyze the structure of the Israel lobby. What is observed by Mearsheimer and Walt is the order of sacrifice of the US statesmen to the Israeli question and the constant because of which we have intentionally left out the anticipation of a new conflict with Iran (Mearsheimer & Walt, 2007). The obvious analytical idiosyncrasy that can be found in these theoreticians' interpretations of the relationship between the USA and Israel reasonably puts a question whether such a geopolitical protectorate is necessary to the United States (Mearsheimer & Walt, 2007). Although the answer can be found in the title of their study, the examples they list describe the creation of a special ideological acceptance of Israeli interests and, in most cases, the denial of the needs of other Middle East countries (Mearsheimer & Walt, 2007). The recent bombing of Doha has proven the point that the apparent American partnership is no guarantee of détente with the Arab world if Israel's interests are violated. It is evident because, according to the authors of this study, all those who dare to mention the possibility and power of the lobby are usually denounced and stigmatized for anti-Semitism, which, as Mearsheimer and Walt are determined in their criticism, no longer creates a strategic advantage for the United States as it appeared in certain historical events, but a strategic inertia to focus on other Middle Eastern challenges. (Mearsheimer, Walt, 2007, p. 15). America's complementary support for Israel has often resulted in the elimination of any possibility of establishing détente with the Arab world, especially in the field of combating terrorism (which was possible through the pacification of the Second Intifada) and has often been denounced due to the strong lobbying of the American administration. (Mearsheimer, Walt, 2007, p. 204). In compliance with Mearsheimer and Walt, whose book is definitely preceded by the study *Israel's Nuclear Arsenal and American Foreign Policy*, named after Seymour Hersh's well-known mythologem of the *Samson Option or Doctrine* (Hersh, 1991), we can conclude this Middle East as a theological series of pages whose peaceful pagination is difficult to predict.

Both the Middle East conflict and the regional ones ongoing in the territory of Africa and Europe bring along the justification which, according to Darya Dugina, explains their eschatological, or even ancient claim with the still valid principles of internal and external war, depending on how the latter was perceived (Dugina, 2023, p. 13, 15). What they have in common is that they have long transferred their authenticity to external actors, so that it is difficult to speak about and suppress the mentorship of the new *militaristic Olympus*. Once again, we will quote Darya Dugina who writes that Russia's war is actually the war with the *Logos of Cybele*, i.e., "war against liberalism and Westernism" (Dugina, 2023, p. 17). It seems that the conflict with the *Logos of Cybele*, i.e., with the imposition of some new values that disrupt the survival of historically constituted and familiar communities, as well as their conservative mythologems, by liberalism, particularly Christian Orthodox

communities exposed to the influence of this ideology, i.e., by what is implied under liberal representation, is one of the potential explanations of both regional conflicts, only conditionally labelled in that way, and of those in the post-Soviet territories. Inaugurating himself as one of the leading geopoliticians, Aleksandr Dugin previously, within the interpretation of *the Central Asian Empire*, clarified the importance of the Armenian question, which is quite significant in the Moscow-Tehran relations (Dugin, 2004). He describes them as:

“Aryan people of Japhetic nature and affinity with Indo-European peoples, especially Asian ones – that is, with Iranians and Kurds. On the other hand, Armenians are a Christian people and their Monophysite tradition fits into the general organization of the Eastern Church (although considered a heretic faction by Orthodoxy), while they are also quite aware of the geopolitical ties with Russia. Armenians inhabit the regions of exceptional strategic importance because the road from Turkey to Azerbaijan and further to Central Asia leads exactly through Armenia and Artsakh. Yerevan automatically becomes an extremely important strategic link in the Moscow-Tehran axis, which further strengthens Russia with Iran and cuts off Turkey from intracontinental territories. In the event of potential redirection of Baku from Ankara to Tehran within the general project Moscow-Tehran, the Karabakh question will soon be resolved since all four sides will have a vital interest in urgently establishing stability in such an important strategic region.” (Dugin, 2004, pp. 213-214)

There is no need to analyze separately the Ukrainian region and point to the historical and eschatological source of a nation in which the aforementioned *Logos of Cybele* prevailed, i.e., an imposed division that led to the brutal conflict of the mostly Christian Orthodox oriented nation. According to the perception of Western strategists, “the territories of Crimea, Donbass, Transnistria, Nagorno-Karabakh, South Ossetia and Abkhazia”, in Stevica Karapandžin’s opinion, have the status of a sanitary cordon whose role does not need further explanation (Karapandžin, 2024, pp. 21-22).

*

The concluding overview of this essay was aimed at distinguishing only mythologemic narratives, although it would be desirable to differentiate this from Nestoras’s viewpoint; however, our attitude, which followed this author’s principles and suggestions in the study of one critical and analytical side of geopolitical and political myths, i.e., their interiorization for today’s societies and states, went much further because in other thinkers dealing with this topic we have found a co-existence of communities with mythologemic legacies that served and still serve as paradigms justifying people’s attachment to the sacredness of the territory. What they have in common, despite their temporal and spatial genealogical distance, is that they gain their acquaintance in a kind of *metempsychosis of the mythologemic soul*, embodied in the *rebirth myth*, as well as in the *heroic myth*, which are specific for all the nations citing their eschatological and historical foundation. Finally, we will conclude, without reducing the geoeconomic and geostrategic justifications of the Middle East and the post-Soviet regions, that regional conflicts will exist as long as there is apprehension about losing one’s own eschatological mythologem.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Andrić, N., Radojević, J. (2024). *Horizons of Eurasianism*. Beograd: Catena mundi.
- Chrystal, P. (2020). *War in Greek Mythology*. Yorkshire – Philadelphia: Pen & Sword Military.
- Coker, C. (2010). *The future of war*. Beograd: Zavod za udžbenike. [In Serbian]
- Dugin, A. (2010a). *Sociology of imagination: Introduction to Structural Sociology*. Moscow: Trixta. [In Russian]
- Dugin, A. (2008b). *Mysteries of Eurasia*. Beograd: Logos. [In Serbian]
- Dugin, A. (2004c). *Fundamentals of Geopolitics: Geopolitical future of Russia*. Beograd: Ekopres. [In Serbian]
- Dugina, D. A. (2023). *The phenomenon of war: metaphysics, ontology, boundaries*. In: A. Yu. Korobova-Latyntseva & A. N. Arutyunova (eds.). *The great Russian name correction* (12–22). Saint Petersburg: Sun of the North Publishing House. [In Russian]
- Evola, J. (2024). *The Metaphysics of War*. Beograd: Ukronija. [In Serbian]
- Galimberti, U. (2018). *Myths of Our Time*. Sremski Karlovci: IK Zorana Stojanovića. [In Serbian]
- Graves, R. (2017). *Greek Myths*. Beograd: Miba books. [In Serbian]
- Harsh, S. M. (1991). *The Samson Option: Israel's Nuclear Arsenal and American Foreign Policy*. New York: Random House.
- Havel, B. (2013). *The Arab-Israeli Conflict: Religion, Politics, and the History of the Holy Land*. Zagreb: Naklada Ljevak. [in Croatian]
- Hesiod (2000). *Theogony*. Podgorica: Oktoih. [In Serbian]
- Jevtić, M. (2013). Christian Zionism as a factor in US policy. *Međunarodni problemi* 65(4), 462-478. DOI: [10.2298/MEDJP1304462](https://doi.org/10.2298/MEDJP1304462) [In Serbian]
- Jung, C. G., Kerényi, C. (2007). *Introduction to the essence of mythology*. Beograd: Fedon. [In Serbian]
- Jung, C. G. (2015). *Archetypes and the collective unconscious*. Beograd: Miba books. [In Serbian]
- Karapandžin, S. (2024). *Geopolitical gambit: Special military operation*. Beograd: Catena mundi. [In Serbian]
- Mearsheimer, J., Walt, S. M. (2007). *The Israel lobby and U.S. Foreign Policy*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Nestoras, A. (2024). *Belonging to the West: Geopolitical Myths and Identity in Modern Greece*. Boston: Leiden.
- Pilipović, S. (2007). *Myth and love: Representations on funerary monuments from the Roman province of Upper Moesia*. Beograd: Balkanološki institut SANU. Available at: <https://dais.sanu.ac.rs/123456789/3967> [In Serbian]
- Proroković, D. (2018). *The era of multipolarity*. Beograd: Službeni glasnik. [In Serbian]
- Samardžić, O., Živković, P. (2022). *History of Madness in the Age of Post-Socialism*. In: J. Gazdić & D. Krcunović (eds.). *Lead Times in Montenegro (1990–2020): Causes and Consequences* (224–237). Podgorica: Odeljenje za društvene nauke Matice srpske – Društvo članova u Crnoj Gori. [In Serbian]
- Živković, P., Samardžić, O. (2022). *Spatial interference of urban identity and its cultural and natural values in Lar*. In: R. Šarović, S. Kasalica (eds.). *Žabljak – 150 years of urban settlement / Montenegro – 30 years of ecological state* (63–84). Nikšić: UCG. [In Serbian]